

**ADOLF WAHRMUND VE P. J. PIQUIRE AİT TRANSKRİPSİYON
METİNLERİ VE İMLA ÖZELLİKLERİ**

**TRANSCRIPTION TEXTS AND THEIR SPELLING PROPERTIES
OF ADOLF WAHRMUND AND P. J. PIQUIRE**

*Beytullah BEKAR**

Özet:

Arap harfleri dışındaki alfabelerle yazılmış Türkçe metinlere transkripsiyon metinleri denir. Transkripsiyon metinleri denen Türkçe dil malzemeleri Latin, Yunan, Ermeni, Kiril, Süryani, İbrani ve Gürcü vs. alfabeleriyle yazılmışlardır. Bu çalışmada 1869 yılında Almanca yazılmış olan iki transkripsiyon metni ve bunların imla özellikleri tanıtılacaktır. Transkripsiyon metinleri yazıldıkları dönemdeki ve coğrafyadaki Türk dilinin fonolojisi, morfolojisi, sentaksı ve söz varlığı hakkında bilgi vermeleri açısından önemli kaynaklardır. Tespit edilebilmiş en eski transkripsiyon anıtı Codex Cumanicus'tur. Türkiye Türkçesinin tarihi dönemlerine ışık tutan en eski transkripsiyon metni ise 16. yüzyılda yazılmış olan Argenti'ye ait Regola'dır. Günümüzde hala Almanca, Fransızca, İtalyanca ve İngilizce yazılmış yeni yeni transkripsiyon metinleri bulunmaya devam etmektedir. Adolf Wahrmund'un Praktische Handbuch der osmanisch-türkischen Sprache (Pratik Osmanlı Türkçesi El Kitabı) ve P.J. Piquere'nin Grammatik der türkisch-osmanischen Umgangssprache: nebst einem Anhang von einer Auswahl verschiedener Gespräche, Sprichwörter und einer Wörtersammlung in alphabetischer Ordnung: mit genauer Verzeichnung der Aussprache (Günlük Dilde Konuşulan Osmanlı Türkçesinin Grameri / Telaffuzu Tam Gösteren Özlü Sözler, Konuşma Cümleleri ve Alfabetik Hazırlanmış Sözlük İleveli) adlı eserleri de bu alanda araştırma yapacaklara yardımcı olacak iki eserdir.

Anahtar Kelimeler: Transkripsiyon metinleri, Almanca, Adolf Wahrmund, P.J. Piquere, Sözlük.

Abstract:

Transcription texts called a Turkish Works which written without the Arabic alphabet. Turkish language materials so called Transcription texts are written with the alphabet of Latin, Greek, Armenian, Kiril, Assyrian, Jew, Georgian etc. In this paper two transcription texts, which were written in 1869 in German language, and their spelling properties will be introduced. Transcription texts are important sources since they give information about Turkish language phonology, morphology, syntax and vocabulary for the time period when they were written and geography where

* Yrd. Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü – Kırklareli beytullahbekar@gmail.com

they were written. The oldest identified transcription is Codex Cumanicus. The oldest transcription which brings light to Turkish language spoken in Turkey is Regola written by Argenti in 16 th century. Nowadays, German, French, Italian and English transcription texts are being still discovered. Adolf Wahrmund's "Praktische Handbuch der osmanisch-türkischen Sprache" and P.J. Piqure's "Grammatik der türkisch-osmanischen Umgangssprache: nebst einem Anhang von einer Auswahl verschiedener Gespräche, Sprichwörter und einer Wörtersammlung in alphabetischer Ordnung: mit genauer Verzeichnung der Aussprache" works are useful and beneficial works for people who want to study this area.

Key words: Transcription, Texts, German Language, Adolf Wahrmund, P.J. Piqure, Dictionary.

GİRİŞ

Arap harflerinden farklı alfabelerle yazılmış Türkçe malzemelere transkripsiyon metinleri¹ denmektedir. Geçmişte Batılılar Türk dünyası - özellikle Osmanlı İmparatorlu- ile savaş, ticaret, misyonerlik ve benzeri sebeplerle çeşitli ilişkiler içinde olmuşlardır. İlişkiler sebebiyle Batılılar Türklerin dillerini öğrenme gayretine girmişler ve bu konuda kendi alfabeleriyle sözlükler, gramer kitapları ve çeşitli metinler kaleme almışlardır. Günümüzde araştırmacılar tarafından Avrupa'nın değişik kütüphanelerinde Türk diline ait transkripsiyon metinleri tespit edilmekte, bilim dünyasına tanıtılmaya ve kazandırılmaya devam etmektedir. Batılılar tarafından Latin harfleriyle kaleme alınan transkripsiyon metinleri, Arap kökenli harflerle yazılan metinlerde ayırt edilemeyen seslerin -özellikle ünlülerin- ayırt edilmesinde ve dönemin söz varlığının tespit edilmesinde araştırmacılar için önemli kaynaklardan biridir. Yazı ve konuşma arasındaki farklılıkları ve dönemin söz varlığını tespit etme çalışmaları, bu konuda çalışma yapanları transkripsiyon metinleri üzerinde incelemeler yapmaya yönlendirmiştir. Transkripsiyon metinleriyle ilgili ilk çalışmalar 1900'lü yılların başlarında Batılılar tarafından yapılmıştır. Türkiye'de ise bu metinleri kullanarak Arap harfli metinleri yorumlama çalışmaları 1990'lı yıllarda başlamıştır (Kartallıoğlu, 2011, s. 27).

Türkçe sözlük, gramer ve değişik metinler şeklinde hazırlanmış olan transkripsiyon metinlerinin ilki eldeki veriler ışığında Codex Cumanicus'tur. Kıpçak kitabı anlamına gelen eser 13. yüzyıl sonlarıyla 14. yüzyılın ilk yarısında Karadeniz'in kuzeyinde yazılmıştır. Eser biri İtalyanca diğeri Almanca olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İtalyanca bölümü 55 yaprak, Almanca bölümü ise 27 yapraktır. Eser Latin alfabesinin Gotik

¹ Bu terim için "çeviriyazılı metinler", transkripsiyon anıtları" terimleri de kullanılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Hazai (2012), Türkiye Türkçesinin Dünü ve Bugünü, TDK Yay., Ankara; Kartallıoğlu (2011), *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni*, TDK Yay., Ankara.

harfleriyle Fransiskan mezhebine bağı İtalyan ve Alman misyonerler tarafından yazılmıştır. Eser toplama kitap olup yazarı belli değildir (Argunşah ve Güner, 2015, s. 21). Codex Cumanicus'un Almanca yazılan bölümü eldeki veriler ışığında Almanca yazılmış transkripsiyon metninin ilkidir. Almanca olarak kaleme alınmış diğeri bir eser ise 1788 tarihli Korabinski'ye ait "Versuch eines kleinen Türkischen Wörterbuchs mit beigeetzten deutsch ungrisch und böhmischen Bedeutungen, und einer kurzgefatsten türkischen Sprachlehre"dır (Kısa Türkçe Gramer İlaveli Almanca, Macarca ve Çekçe Küçük Bir Sözlük Çalışması). Zenker tarafından hazırlanan Türkisch-arabisch-persisches Handwörterbuch (1866-1876) ve Allgemeine Grammatik der Türkisch-Tatarischen Sprache (1848) (Türk Tatar Dilinin Grameri) Mirza Kâzım Bey'den yaptığı çeviri Almanca olarak hazırlanan diğeri transkripsiyon metinleri arasında değerlendirilebilir.

1. ADOLF WAHRMUND'A² AİT ESERİN TANITIMI

Praktische Handbuch der osmanisch-türkischen Sprache I, II, III. (*Pratik Osmanlı Türkçesi El Kitabı I, II, III*): Eser üç cilt olarak hazırlanmıştır. Eserin üç cildi de 1869 yılında Giessen'de basılmıştır. I. cilt Almanya Bavyera Şehir Kütüphanesi'nde; II. ve III. ciltler de İtalya'da III. Vittorio Emanuele Ulusal Kütüphane'de erişime açık dijital arşivde bulunmaktadır.

I. cilt 420 sayfa olup Osmanlı Türkçesinin gramer bilgilerini içerir. Birinci cildin baş tarafında ön söz (s. V-VIII), içindekiler (s. IX-XV), doğru yanlış cetveli (s. XV-XVI) bulunmaktadır. Devamında Arap kökenli Osmanlıca harflerin özellikleri, harflerin Latince karşılıkları, örnek kelimeler (s. 8-28) verilmiştir. Harflerin tanıtımından sonra şekil bilgisine geçilmiş olup Türkçe ve Arapça isimler ve isimlerin örnek çekimleri (s. 29-44), Türkçe, Arapça ve Farsça sıfatlar ve sıfat örnekleri (s. 45-52), isimden türetilmiş isim ve sıfatlar (s. 53-58), Türkçe, Arapça ve Farsça sayılar (s. 59-64), Türkçe, Arapça ve Farsça zamirler (s. 65-80), Türkçe ve Arapça fiiller ve çekimleri (s. 65-167), Türkçe, Arapça, Farsça edatlar, bağlaçlar ve ünlemler (s. 167-182) verilmiştir. Sözcük türlerini takiben 203 sayfa alıştırmalar bölümü (s. 183-386) ve cümle türleri hakkında bilgilerin bulunduğu bölüm bulunmaktadır (s. 386-428).

II. cilt 139 sayfa olup iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde tematik olarak hazırlanmış sözlük vardır. Sözlük kendi içerisinde üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde isimler (s. 1-35), ikinci bölümde sıfatlar ve zarflar (s. 35-40) üçüncü bölümde ise fiiller (s. 40-46) verilmiştir. İsimler başlığı altında dinle ilgili kelimeler (s. 1-2), gezegenle ilgili kelimeler (s. 2-4), hava durumuyla ilgili kelimeler (s. 4-5), sene ve zamanla ilgili kelimeler

² Adolf Wahrmund; 1827 yılında Almanya'da doğmuş, 1913 yılında Avusturya'da ölmüştür. Oryantalist, filolog ve yazardır.

(s. 5-7), mevsimler ve ay isimleriyle ilgili kelimeler (s. 7-8), haftanın günleriyle ilgili kelimeler (s. 8), meslek ve unvanlarla ilgili kelimeler (s. 8-10), insan ve akrabalıkla ilgili kelimeler (s. 10-11), duyular, organlar ve insanın vücuduyla ilgili kelimeler (s. 11-13), zihinsel özellikler ve faaliyetlerle ilgili kelimeler (s. 13), hastalıklarla ilgili kelimeler (s. 14), el sanatları ve zanaatla ilgili kelimeler (s. 15-17), askerlikle ilgili kelimeler (s. 17-19), denizcilikle ilgili kelimeler (s. 19-20), şehir ve onun birimleriyle ilgili kelimeler (s. 20-21), ev ve evle ilgili kelimeler (s. 21), mobilya ve ev aletleriyle ilgili kelimeler (s. 22-23), gıda ve gıda ürünleriyle ilgili kelimeler (s. 23-25), meyvelerle ilgili kelimeler (s. 25-26), bahçe bitkileri ve ağaçlarla ilgili kelimeler (s. 26-27), hayvanlarla ilgili kelimeler (s. 27-30), madenlerle ilgili kelimeler (s. 30-31), giyimle ilgili kelimeler (s. 31-32), coğrafi adlarla ilgili kelimeler (s. 33-35) bulunmaktadır.

II. cildin ikinci bölümü kendi içinde iki alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde tematik olarak hazırlanmış konuşma cümleleri bulunmaktadır (s. 47-107). Konuşma cümleleri; karşılaşma ve tanışma cümleleri (s. 47-50), hava durumuyla ilgili cümleler (s. 50-52), zaman ve saatle ilgili cümleler (s. 52-54), servis, garsonluk ve hizmetle ilgili cümleler (s. 54-57), alışverişler ilgili cümleler (s. 58-61), yeme ve içmeyle ilgili cümleler (s. 61-64), doktorla (sağlıkla) ilgili cümleler (s. 65-69), seyahatle ilgili cümleler (s. 69-77), deniz yolculuğuyla ilgili cümleler (s. 77-79), otel, han ile ilgili cümleler (s. 79-82), kahvehanede kullanılabilecek cümleler (s. 82-85), şehirle ilgili bilgi alma cümleleri (s. 85-90), atlarla ilgili cümleler (s. 91-94), arkadaşlar arasında günlük konuşma cümleleri (s. 94-103), Arapça olarak sıklıkla kullanılan din ile ilgili cümlelerden (s. 103-104) oluşmaktadır. II. cildin ikinci bölümün ikinci alt bölümünde Osmanlıca olarak yazılmış yüz adet atasözü ve özlü söz bulunmaktadır (s. 105-108). Devamında yirmi bir Nasrettin Hoca fıkrası ve Osmanlı İmparatorluğu ile İngilizler arasında imzalanmış bir anlaşma metni verilmiştir (s. 105-139).

III. cilt ise 78 sayfa olup bir cevap anahtarı olarak hazırlanmıştır. II. ciltte Osmanlıca olarak verilmiş alıştırma, Nasrettin Hoca fıkraları ve Osmanlı İmparatorluğu ile İngilizler arasındaki anlaşma metni transkripsiyonlu olarak verilmiştir.

1.1. Adolf Wahrmund'un Eserinde Kullandığı Transkripsiyon Sistemi

elif	a	bal, jar “yar”
be	b	babasy “babası”
pe	p	qap qara “kapkara”
te	t	tatar

fe ³	f	fül̄f “sülüs”
dschim	dsch	bordsch “borc”
tschim	tsch	qatsch “kaç”
ħa	ħ	ħal “hal”
cha	ch	chaber “haber”
dal	d, t	jıldırım “yıldırım”, tepe
ḍal	ṣ ⁴	ṣıkr “zıkr”
re	r	qar “kar”
ze	fz	jıldıfz “yıldız”
şch	j, şch	günesch “güneş”, journal
sin	s ⁵	serinlik
schin	sch	tasch “taş”
βad	β	baβ “bas”
dhad	dh, ź	qadhı “kadı”, źabıth “zabıt”
tha	th, t, d	źabıth “zabıt”, dagħ “dağ”,
ṭha	ṭh, ç ⁶ , z	çann “zan”,
‘ain	‘	‘ylm “ilim”
ghain	gh	dagħ “dağ”
fe	f	efendi
qaf	q	parmaq “parmak”
kaf	k, kj, j	kedi, kjörfefz “körfez”, bej
gyef-i ‘adschemī	g, gj	gül, gjün “gün”
βagyr nun	ñ	kitābyñ “kitabın”
lam	l	jol “yol”
mim	m	damla
nun	n, m	dschan “can”, istambol “İstanbul”
waw	v, w, u, ü, o, ö	orman, quwwet “kuvvet”, kjöjlü “köylü”, jagħmurlu “yağmurlu”
he	h, e	mü’hr “mühür”, bende
je	j, y, i, a	jarjm ay “yarım ay”, alty “altı”, musa
lam-elif	la	ilāh “ilah”
elif waw	u, ü, o, ö	ustād, ütsch “uç”, ol “o”, ölü
elif ye	i, ay, ey	isch “ış”, ayne (ajine) “ayna”, ey
hemze	’	ta’uqdán “tavuktan”

³ 8. sayfadaki tabloda telaffuzu ħe olarak verilmiştir. Fakat konsonantlar başlığı altında açıklama kısmında (s. 18) Türkçedeki s ünsüzü gibi telaffuz edildiği ve f işaretleriyle gösterileceği belirtilmiştir.

⁴ 8. sayfadaki tabloda dal ünsüzü için ş ve ḍ işaretinin kullanıldığı belirtilmiştir. Fakat konsonantlar başlığı altında açıklama kısmında (s. 19) yalnız ş işaretleriyle ilgili örnekler verilmiştir.

⁵ 8. sayfadaki tabloda sin ünsüzü için s ve fs işaretinin kullanıldığı belirtilmiştir. Fakat konsonantlar başlığı altında açıklama kısmında (s. 20) yalnız s işaretleriyle ilgili örnekler verilmiştir.

⁶ 8. sayfadaki tabloda ṭha ünsüzü için ṭh, ç, z işaretinin kullanıldığı belirtilmiştir. Fakat konsonantlar başlığı altında açıklama kısmında (s. 20) yalnız ç işaretleriyle ilgili örnekler verilmiştir.

2. P.J. PIQUIRE'YA⁷ AİT ESERİN TANITIMI

Grammatik der türkisch-osmanischen Umgangssprache: nebst einem Anhang von einer Auswahl verschiedener Gespräche, Sprichwörter und einer Wörtersammlung in alphabetischer Ordnung: mit genauer Verzeichnung der Aussprache “Günlük Dilde Konuşulan Osmanlı Türkçesinin Grameri (Telaffuzu Tam Gösteren Özlü Sözler, Konuşma Cümleleri ve Alfabetik Hazırlanmış Sözlük İlaveli): Eser 1869 yılında Viyana’da Albert A. Venedik matbaasında basılmıştır ve Almanya Bavyera Şehir Kütüphanesi’nde erişime açık dijital arşivde bulunmaktadır. 344 sayfa olan eser ön söz ve dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde gramer bilgileri (s. 1-257), ikinci bölümde tematik olarak hazırlanmış konuşma cümleleri (s. 258-286), üçüncü bölüme atasözleri, deyimler ve özlü sözler (s. 287-304), dördüncü bölümde ise alfabetik olarak hazırlanmış sözlük bulunmaktadır (s. 304-344). Ayrıca sözlük kısmının sonuna içindikiler ve doğru yanlış cetveli bulunmaktadır.

Birinci bölümde (gramer bölümü) Arap kökenli Osmanlıca harfler, harflerin telaffuzları ve Latince karşılıkları (s. 1-17), isimler, isimlerde cinsiyet, isimlerde sayı ve isimlerin çekimleri (s. 17-30), sıfatlar ve sayılar (s. 30-44), zamirler (s. 44-56), fiiller ve fiil çekimleri (s. 56-213), söz dizimi (s. 213-217), kelime türetme, birleşik kelime yapma yolları, etkenlik, edilgenlik, ek fiil vb. konular (s. 218-257) bulunmaktadır.

İkinci bölümdeki günlük konuşma cümleleri; buluşmayla ilgili cümleler (s. 258-259), giyinmeyle ilgili cümleler (s. 259-262), kahvaltıyla ilgili cümleler (s. 262-263), ziyaretle ilgili cümleler (s. 263-264), sofrada yemek siparişi ve yemekle ilgili cümleler (s. 264-266), Türkçe konuşmak üzerine cümleler (s. 266-268), saat ve zamanla ilgili cümleler (s. 268-269), hava durumuyla ilgili cümleler (s. 269-271), bir kimseyi sormakla ilgili cümleler (s. 271-272), yol sormakla ilgili cümleler (s. 272-273), yazmakla ilgili cümleler (s. 273-275), saatçiden bir şey almak üzerine cümleler (s. 276-278), kitapçıda kullanılacak cümleler (s. 278-279), mücevhercide kullanılacak cümleler (s. 279-281), at satın almakla ilgili cümleler (s. 281-283), kahvede kullanılacak cümlelerden (s. 283-286) oluşmaktadır.

Üçüncü bölümde toplam yüz kırk atasözü, deyim ve özlü söz Almanca, Osmanlıca Türkçesiyle ve transkripsiyonlu şekliyle verilmiştir (s. 287-304).

Dördüncü bölümde ise alfabetik olarak hazırlanmış sözlük bulunmaktadır (s. 305-344).

⁷ Yazar hakkında bilgi bulunamamıştır.

1.2.1. P.J. Piqre'nin Eserinde Kullandığı Transkripsiyon Sistemi

elif ⁸	a, e, i, o, ö, u, ü, y	aj "ay", iman, olmak, ölmek, uzun, üzüm
be	b, p	bakarym "bakarım", mektup
pe	p	pascha "paşa"
te	t	kurt
se	s	eswab
dschim	dsch	tadsch "tac"
tschim	tsch	tschitschek "çiçek"
ha	h	hürmet
chy	ch	chaber "haber"
dal	d	deve
zel	z	zat
re	r	wermek "vermek"
se	z	zengin
şche	sch, j	jenk "cenk", schiwa "cıva"
sin	s (Almancadaki ss)	sus
schin	sch (")	tasch "taş"
sad	s (")	sefer
dat	z, d, dh	darb, kadhy "kadı", ziafet "ziyafet"
thy	th, d, t ⁹	top, oda
zy	z	zulmet
ajn	a, e, i, o, ö, u, ü, y	malum, muteber, tali,
ghajn	gh, g	agha "ağa"
fe	f	ferman
kaf	k (sert)	kalmak
kef	k (yumuşak)	kior "kör"
gyef-i 'adschemī	g, j	gitmek, bej
lam	l	güzel
mim	m	mum
nun	n, m	düjün "dügün", amber
waw	w, u, ü, o, ö	warmak "varmak", toz, tütün, göz
he	h	tehdid "tehdit", çuka, sewelim "sevelim"
je	j, y, i	japarak "yaparak", din, kysch "kış"
lam-elif	la	oghlan "oğlan"

⁸ Mit و und ع "و ve ع harfleriyle birlikte"

⁹ 3. sayfadaki tabloda thy ünsüzü için th, t ve d işaretinin kullanıldığı belirtilmiştir. Fakat açıklamalar kısmında (s. 7) yalnız t işaretiyle ilgili örnekler verilmiştir.

2. SONUÇ

Her iki transkripsiyon metni sistem olarak aynı hazırlanmıştır. Wahrmund'un (birinci eser) eseri üç cilt halinde toplam 637 sayfadan oluşmaktadır. Piqure'nin eseri (ikinci eser) ise tek cilt olup 344 sayfadır. Hacim bakımından birinci eser ikinci eserin iki katı kadardır. İçerik bakımından incelendiğinde her iki eserin de aynı mantıkla hazırlandığı görülmektedir. İki eserde de öncelikler Arap harfli Osmanlı Türkçesinin imla özellikleri ve bunların transkripsiyon işareti olarak karşılıkları örneklerle verilmiştir. Birinci eserde imla kısmı 20 sayfa, ikinci eserde 17 sayfadan oluşmuştur. Birinci eserde imla özellikleri ikinci esere göre daha ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Örnek 1 eser: >se>f, >sin>s, >bad>ß; ikinci eser: >se>s, >sin>s, >sad>s. Birinci eserde Osmanlı Türkçesinin yazı sisteminin, ikinci eserde günlük konuşma dilinin esas alındığı görülmektedir. Birinci eserde gramer bölümü 400 sayfa olup Arapça ve Farsça unsurlar hakkında da ayrı başlıklarda açıklamalara yer verilmiştir. İkinci eserde ise gramer bölümü 240 sayfadır. Sözlük bölümü birinci eserde 35 sayfa olup tematik hazırlanmış, ikinci eserde ise 29 sayfa olup alfabetik hazırlanmıştır. Konuşma cümleleri her iki eserde de tematik olarak verilmiştir. Birinci eserde 60 sayfa, ikinci eserde ise 28 sayfa konuşma cümleleri örnekleri vardır. Birinci eserde yüz adet özlü söz, deyim ve atasözü varken ikinci eserde bu sayı yüz kırk tane dir. Birinci eserde alıştırma ve cevap anahtarı bölümü varken ikinci eserde böyle bir bölüm yoktur.

KAYNAKLAR

- Adamovic, M. (2009). Floransalı Filippo Argenti'nin Notlarına Göre (1533) 16. yüzyıl Türkçesi (Çeviren Aziz Merhan). Ankara: TDK Yayınları.
- Argunşah, M. ve Güner, G. (2015). *Codex Cumanicus*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Bekar, B. (2016). 1788 Yılında J. M. Korabinsky Tarafından Yazılmış Türkçe Gramer Kitabı. *RumeliDE*, 20167, 20-34.
- Bekar, B. (2016). 18. Yüzyılda Yazılmış Türkçe, Almanca, Macarca ve Çekçe Bir Sözlük. *III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 3-4 Kasım 2016, Eskişehir.
- Foy, K. (1901). Die altesten Transkriptionstexte in gothischen Lettern; zugleich ein Beitrag zur altosmanischen Literatur. *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen, Westasiatische Studien*, (4), 230-277.
- Foy, K. (1902). Die altesten Transkriptionstexte in gothischen Lettern; zugleich ein Beitrag zur altosmanischen Literatur. *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen, Westasiatische Studien*, (5), 233-293.
- Kartallıoğlu, Y. (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni*. Ankara: TDK Yayınları.

- Korabinky, J.M. (1788). *Versuch eines kleinen Türkischen Wörterbuchs mit beygesetzten deutsch-ungarisch und böhmischen Bedeutungen, und einer kurzgefaßten türkischen Sprachlehre*. Preßburg: J. M. Korabinsky Verlag.
- Pigure, P.J. (1869). *Grammatik der türkisch-osmanischen Umgangssprache: nebst einem Anhang von einer Auswahl verschiedener Gespräche, Sprichwörter und einer Wörtersammlung in alphabetischer Ordnung: mit genauer Verzeichnung der Aussprache*. Wien: Albert A. Wenedik Verlag.
- Wahrmund, A. (1869). *Praktischen Handbuch der osmanisch-türkischen Sprache I-II-III*. Giessen: J. Ricker'sche Buchhandlung.
- Yılmaz, Y. ve Demirci, O. (2016). Preindl'in Grammaire Turque'ünde Türk Atasözleri. *Turkish Studies*, 11 (20), 25-40.